

## Oponentský posudek bakalářské práce

**Tereza Ščecinová: *Dělání domova v prostředí institucionalizované péče*. Bakalářská práce.  
Praha: FHS UK, 2023.**

Vedoucí práce: Mgr. Hedvika Novotná, Ph.D.

Bakalářská práce Terezy Ščecinové zpracovává téma institucionalizovaného bydlení určeného pro seniory a seniorky s omezenými možnostmi soběstačnosti a sebepečce. Vybrané téma je v kontextu současného společenského vývoje aktuální a autorčin výzkumný zájem tak může přinést relevantní kvalitativní data pro český kontext (semi)institucionalizované péče.

Práce strukturovaná do osmi kapitol pokrývá v dostatečném rozsahu všechny náležitosti odborného textu: úvodem představuje výzkumný záměr a zvolenou metodu, druhou kapitolu věnuje teoretickému ukotvení práce, třetí kapitolu pojímá jako metodologickou a následující čtyři kapitoly jsou etnografickým textem propojujícím etnografická zjištění s teoretickými východisky, které autorka vykládá v prvních kapitolách práce.

Výzkum autorka situuje do antropologie domova jako materiálního i sociálního prostoru, ke kterému chce autorka přistupovat „z perspektivy materiální kultury prostředí zkoumaného místa“ (s. 6), ale avizuje snahu o symetrický přístup, který zaujímá při zkoumání vytváření domova v instituci tzv. domu s byty zvláštního určení. Ta stojí na pomezí soukromého nájemního bydlení a pečovatelské instituce se stálou pečovatelskou službou. Výzkumné otázky, které si autorka klade, konfrontují zkoumanou instituci s konceptem Goffmanovy totální instituce a odhalují strategie vytváření domova skrze Appaduraiovu v čase proměnnou socialitu věcí. Zvolená metoda etnografické procházky v prostoru institucionálních domovů vhodně umožňuje autorce zodpovědět výzkumné otázky. Autorka si je vědoma možných omezení výzkumných zjištění, které plynou z výběru informátorů a informátorek zajištěném pracovníci instituce a adekvátně reflektuje, jakými způsoby zajistila etickou kvalitu realizovaného výzkumu. Tuto reflexi explicitně uvádí v 3. kapitole, autorčina reflexivita nicméně prostupuje napříč kapitolami v souladu s etnografickou praxí.

V empirické části autorka velmi dobře vystihuje paradox domova podle Patricie Martin (2002) spočívající v dvojím charakteru instituce jednak jako pracoviště pro poskytovatele péče a jednak jako soukromého domova pro příjemce této péče. Autorka vykresluje další paradoxy institucionálního bydlení – materiální omezení prostoru i organizační pravidla instituce zasahující do soukromých a vlastnických práv jejích uživatelů. Aplikuje koncept totální instituce na zkoumaný terén a ukazuje rozpory mezi soukromou a institucionální povahou tohoto typu bydlení. Empirická část práce i celkové vyznění svědčí o autorčině osvojení užitých technik terénního výzkumu a její efektivní participaci v omezeně přístupném terénu. Etnografický text čtivě a přesvědčivě navazuje na teoretické koncepty, z kterých autorka vychází, drobnou výtku mám ke stručnosti popisu zkoumané instituce, kdy autorka nezmínila některé informace, které jí zřejmě přišly samozřejmé. Jako čtenářka jsem si z jednotlivých zmínek (např. počet pater budovy) postupně korigovala představu o velikosti, podobě a rázu této instituce. V budoucích textech zaměřených na materialitu prostoru doporučuji autorce dopřát čtenáři detailnější popis prostoru, který mu nebude na rozdíl od badatelky známý.

Na straně 9. autorka píše, že „(d)ůležitým aspektem totální instituce je nerovnoměrné rozložení moci mezi jedinci a personálem, což má podíl na tvorbě a zachování identity jedince.“ V empirické kapitole 5. *Péče v praxi* hovoří o nové identitě klientů, která spočívá v závislosti na péči druhých. **Jakým**

**způsobem byla tato identita nesoběstačnosti utvářena a vyjednávaná ze strany zkoumané instituce a jak byla vyjednávaná obyvateli a obyvatelkami instituce? Vytváří podle autorky tuto identitu i jiní aktéři domova?** Na několika místech autorka zmiňuje odklon institucionální péče od totalitního rázu instituce, a tuto údajnou transformaci péče konfrontuje s přetrvávajícím totalizujícím charakterem zkoumané instituce. Tuto transformační tendenci dokládá německou studií Kerstin Hämel mapující proměny přístupů domovů pro seniory v Německu z roku 2016. **Na základě čeho vztahuje tuto transformaci autorka na český kontext (semi)institucionální péče o seniory?**

Po formální stránce práce postrádá pečlivější korekturu, typografické a gramatické chyby se ale objevují ojediněle (např. s. 8, 9, 20, 49) a nenarušují srozumitelnost textu. V další výzkumné práci silně doporučuji pečlivěji pracovat s citacemi a odkazy a sjednotit formát citací podle jedné citační normy. V bibliografii chybí zdroj, o který autorka v teoretické kapitole opírá symetrický přístup ke zkoumání domova [Pauknerová, K. (2014). Co říká dům: možnosti symetrického přístupu k materialitě domova. *Český Lid*, 101(4), 439–458]. V kontrastu s formálními nedostatky chci ale vyzdvihnout čtivost a přesvědčivost autorčina psaní, kterým prokázala kompetenci kritického propojování literatury s etnografickými daty a pečlivost při tvorbě a analýze vytvořených dat, které přináší vhled do jedné formy státem poskytované služby rozporně rozkročené mezi soukromým a institucionálním bydlením. Práce je solidním příspěvkem do studií stárnutí a péče a na obhajobě by mě zajímala autorčina úvaha, **jak by zjištění z této práce mohla přispět k detotalizačním snahám na poli bydlení pro osoby s omezenou soběstačností a zda by mohl v tomto typu bydlení být překonán paradox domova tím, že „personál [bude] považovat péči spíše za pomoc druhým [než za svoji práci] (s. 69)?**

Vzhledem k výše uvedenému práci jednoznačně doporučuji k obhajobě, neboť její úroveň je nepochybně **velmi dobrá**, po doplnění některých otázek při obhajobě může dosáhnout hodnocení **výborně**.

Dne 11. září 2023

Mgr. Marie Hintnausová  
FHS UK